

شناسایی نقاط مستعد گردشگری در مناطق عشایری بیلاقات شمال تبریز و ورزقان با کاربرد آنالیز تشخیصی

جواد محمودی کرمجوان^۱، امید رفیعیان^۲

تاریخ دریافت: 1396/11/03

تاریخ پذیرش: 1400/12/12

چکیده

هدف این تحقیق، شناسایی نقاط مستعد گردشگری در مناطق عشایری با کاربرد شیوه «آنالیز تشخیصی» است. مبنای گردآوری اطلاعات، روشهای اسنادی، مشاهده منطقه، مصاحبه با عشایر و کارشناسان و نیز سنجش پرسشنامه ای است؛ این پرسشنامه - حاوی متغیرهای لازم برای تحلیل - با مطالعه میدانی پژوهشگر و نظارت کارشناسان اداره کل امور عشایر و محیط زیست استان تنظیم و تکمیل و وارد فرایند تحلیل شد. متغیر وابسته این مطالعه، متغیر دو وجهی عضو بودن مناطق در دو گروه مناطق گردشگری پذیر (شاهد) و مناطق مطالعه است. این روش نشانگر حاصل ترکیب دو یا چند متغیر مستقل است که در تبیین وجوه اختلاف دو یا چند گروه، کارآمد است. در تحلیل نهایی داده ها، عدد 53/414 برای شاخص تشخیص مناطق گردشگری و مناطق مستعد گردشگری - بر مبنای هشت متغیر - برآورد گردید؛ این متغیرهای هشت گانه عبارتند از: میزان اطلاع رسانی، میزان اشتها منطقه، اطلاعات مردم از منطقه، وجود خدمات گردشگری، کیفیت مسیر دسترسی، وجود نقشه مسیر، دسترسی به آب برای شستشو و دسترسی به آب آشامیدنی سالم. بر اساس این شاخص، 4 منطقه از 5 منطقه هدف دارای چنین ظرفیتی شناسایی گردیدند.

کلمات کلیدی: آنالیز تشخیصی، شاخص تشخیص، عشایر، گردشگری.

۱- استادیار گروه مدیریت، ترویج و آموزش کشاورزی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول).

Karamjavan@iaut.ac.ir

۲- استادیار گروه مهندسی محیط زیست، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

مقدمه

امروزه گردشگری یکی از مسائل مهم و مؤثر اقتصادی و از عوامل مهم و برجسته ارتباطی، اجتماعی و فرهنگی درجهان است. در واقع، گسترش زیرساخت‌های اقتصادی، بهداشتی، امنیتی و ارتباطی در قرن بیست و یکم گردشگری را به واقعیتی اجتناب‌ناپذیر در زندگی انسان‌ها تبدیل کرده است (سقایی و علیزاده، 1392). توجه به فرآیند توسعه عشایری با تأکید بر صنعت گردشگری نخستین گام در عرصه شکل‌دهی اقتصاد مبتنی بر گردشگری عشایری است.

گردشگری عشایری

عشایر به مردمانی گفته می‌شود که دارای ساختار اجتماعی قبیله‌ای بوده و معاش آنها متکی به دامداری می‌باشد که برای فراهم آوردن شرایط مناسب برای دامپایشان از منطقه‌ای به منطق دیگر کوچ می‌کنند. اقامتگاه آنها به صورت موقت بوده که امکان جمع‌آوری و نصب مجدد آن وجود دارد. وجود عشایر و زیستار ایلی-قبیله‌ای، زمینه مناسبی برای رواج و رونق صنعت گردشگری است. همچنین نوع زندگی کوچ‌نشینی که عشایر را به عنوان دیدنی‌ترین جاذبه عصر تکنولوژی مطرح ساخته، از بزرگترین جاذبه‌های گردشگری فرهنگی در عصر حاضر است. عشایر به شیوه‌ای جذاب و باورنکردنی طی قرن‌ها و سال‌های طولانی اقدام به حفظ سنن و آداب و رسوم گذشته خود نموده‌اند و این اصالت به جاذبه‌ای برای صنعت گردشگری تبدیل شده است (افتخاری، 1389). وجود عشایر در دل طبیعت و مکان‌هایی که به خودی خود، دیدنشان خاطره‌انگیز و لذت‌آفرین است، صحنه‌هایی با زیبایی دوچندان می‌آفریند. با توجه به قرار گرفتن مکان اتراق عشایر در مجاورت جاذبه‌های اکوتوریسمی، می‌توان با تدوین و اجرای تمهیداتی، اکوتوریسم و توریسم عشایری را همزمان رواج و رونق بخشید. شاید برای توریسم عشایری تعریفی جامع و مانع وجود نداشته باشد، اما بر اساس تعاریف و خصایص جامعه عشایری و توریسم، می‌توان توریسم عشایری را "هر گونه سفر یا گردش در پهنه جغرافیایی قلمروی زیستی جامعه عشایری به منظور بهره‌گیری گردشگر از جاذبه‌های طبیعی و آشنایی با خصایص فرهنگی این قشر" تعریف نمود. آداب و رسوم، صنایع دستی، مراسم و آیین‌ها، شیوه و نحوه کوچ، سبک زندگی و تعامل با محیط پیرامون، وجود عرصه‌های منابع طبیعی بکر و دست‌نخورده از جمله جاذبه‌های نسبتاً خاص این نوع توریسم می‌باشد.

در حال حاضر گردشگری به منزله‌ی یکی از بزرگترین و متنوع‌ترین صنایع دنیا مطرح است و رشد سریع آن تغییرات اجتماعی، اقتصادی و محیطی فراوانی را به دنبال داشته است؛ به همین دلیل نیز به یک حوزه مهم مطالعاتی بین پژوهشگران مبدل شده است (تقوی و پورسلیمانی، 1388). عدم برنامه‌ریزی در نواحی عشایری بخصوص در منطقه مورد نظر، می‌تواند سبب از بین رفتن شیوه زندگی عشایری گردیده و در نهایت به اقتصاد غذایی کشور آسیب رساند. با توجه به اینک منطقه مورد نظر از لحاظ آب و هوایی و کوهپایه‌ای عالی می‌باشد روزانه، هفتگی و بخصوص روزهای تعطیل می‌تواند گردشگران زیادی را به منطقه بکشاند ولی به دلیل عدم مدیریت و نظارت صحیح در منطقه نتوانسته به آن صورت پذیرای گردشگران شود.

بیان مسئله

ضرورت توجه به پذیرش گردشگر سالهاست که در کشورهای پیشرفته در دستور کار سازمانها قرار گرفته است. باید پذیرفت صنعت گردشگری در دهه‌های اخیر تبدیل به یکی از مهم‌ترین منابع اقتصادی پایدار در جهان شده است و نامیدن آن به عنوان یک صنعت از این رو است که طیف گسترده‌ای از خدمات را بصورت پیوسته با خود دارد و یاب‌ه عبارت ساده‌تر قابلیت کارآفرینی بالایی برای طیف گسترده‌ای از نیروهای انسانی خصوصاً جوانان عشایری دارد. موضوع گردشگری عشایری، از دهه‌های 1950م به بعد گسترش یافت و در دهه‌های 1960 و 1970م بیشتر در زمینه اقتصاد گردشگری عشایری برای کشاورزان و جوامع محلی مورد توجه قرار گرفت (قادری، 1382). گردشگری یکی از صنایع مهم در هر جامعه است که باشتاب بسیاری در حال انجام است و اقتصاد تمامی کشورهای جهان را تحت تأثیر خود قرار داده، برای رهایی از اقتصاد تک‌محصولی و رسیدن به توسعه پایدار و بادوام، گردشگری عشایری، یکی از مهم‌ترین محورهای رشد و توسعه اقتصادی کشورها است، زیرا افزون بر افزایش درآمدهای ارزی، و با فراهم کردن فرصت‌های شغلی مانع از مهاجرت جمعیت عشایری می‌شود؛ همچنین سبب حفظ توان تولیدی روستا و گسترش کشاورزی در تمامی شاخه‌های آن می‌شود (قدیری و همکاران، 1389). گردشگری عشایری شامل هر نوع فعالیت تفریحی و گذران اوقات فراقت است با دریافت خدماتی از قبیل غذا، محل اقامت و محصولات محلی از ساکنان محلی در مکانی که از نظرقوانین مقررات جاری کشور یا از نظر ماهیت اقتصادی و فرهنگی محسوب می‌شود (افتخاری، 1389).

مهاجرت در این منطقه هم بصورت مهاجرت شغلی و هم دائمی بدلیل کار کردن در شهر و همچنین عدم درآمد کافی در منطقه موجب مهاجرت‌های زیادی بصورت سالانه به شهرها می‌شود با فراهم کردن امکانات توسعه گردشگری و ایجاد یک مکان تفریحی در منطقه موجب رفت و آمد افراد در منطقه شده و در نتیجه آوردن سرمایه باخود را می‌تواند به همراه داشته باشد. پس به عنوان کمک مالی و تنوع درآمد برای عشایر شده و همچنین افزایش تقاضا از سوی گردشگران و افزایش مصرف کالاهای تولیدی آن منطقه و امکان ایجاد بازارهای کوچک عشایری داشته و در نتیجه ایجاد اشتغال برای جوانان را فراهم می‌کند. لذا اهمیت این موضوع برای این تحقیق انتخاب شده است تا با ارایه این تحقیق موجب افزایش و توسعه گردشگری در منطقه شود.

ضرورت و اهمیت تحقیق

استفاده بهینه از منابع و ظرفیت‌های طبیعی موجود از گام‌های اساسی توسعه در هر کشور است. مسئله مهم در اینجا توجه به بخش‌های دیگر تولید درآمد و ارز آوری به منظور پایان دادن به تراژدی اقتصاد تک محصولی است که اولین قدم در جهت رشد و توسعه پایدار محسوب می‌شود (منجیری آزاده، 1387). برای ایجاد یک توسعه همه جانبه و پایدار و همچنین جایگزینی منابع جدید کسب درآمد به جای منابع نفتی نیازمند استفاده از تمامی امکانات و قابلیت‌ها هستیم. در این راستا توسعه صنعت گردشگری که اقتصاددانان آن را سومین پدیده اقتصادی پویا و رو به رشد پس از صنعت نفت و خودروسازی می‌دانند، به منزله‌ی نیاز اساسی کشور مطرح می‌شود (مدهوشی و ناصرپور، 1382). گردشگری تأثیر فراوانی در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشور می‌گذارد، سرمایه‌های اقتصادی را به جریان می‌اندازد، مانع از مهاجرت عشایریان به شهرها می‌شود. امروزه سفر نه اسباب تفریح و سرگرمی که به تدریج ابزار شناخت و آگاهی زندگی مردمان، تفاهم با دیگران و فراتر از آن به شناخت جهان پیرامون، حقایق آن و غنای بیش و نگرش آدمیان به مفاهیم زندگی‌شان تبدیل شده است. ایران امروز بیش از هر زمان دیگری با مشکل اشتغال دست به گریبان است. گردشگری به مثابه یک نظام پیچیده با ابعاد بزرگ می‌تواند راه برون رفت از این تنگنا باشد و به همین جهت باید آن را از تمامی جنبه‌های ممکن مورد بررسی و مطالعه قرار داد (شجاعی و نوری، 1386). توسعه گردشگری عشایری راه حل‌های بالقوه‌ای را برای بسیاری از مشکلاتی که مناطق با آنها مواجه هستند ارائه می‌دهد. رشد اقتصادی پایدار از طریق ایجاد اشتغال در بخش‌های تجارت (صنایع دستی)، ایجاد بازارهای جدید برای محصولات عشایری و گسترش زیرساخت‌های اقتصادی، توسعه فرهنگی -

اجتماعی شامل ارتقا و ایجاد خدمات عمومی، توسعه‌ی صنایع، رسوم و هویت فرهنگی، افزایش فرصت‌های ارتباطات و تبادلات فرهنگی، محافظت و ارتقای محیط‌زیست طبیعی و زیرساخت‌های موجود گردشگری که صنعتی به نسبت پاکیزه و سبز محسوب می‌شود می‌تواند به حفاظت محیط‌زیست محلی کمک کند (Parhad, De-gang and Xiao-Lie: 2005). عدم برنامه‌ریزی در نواحی عشایری بخصوص در منطقه موردنظر، می‌تواند سبب از بین رفتن شیوه زندگی عشایری گردیده و در نهایت به اقتصاد غذایی کشور آسیب رساند. با توجه به اینک منطقه مورد نظر از لحاظ آب و هوایی و کوهپایه‌ای عالی می‌باشد روزانه، هفتگی و بخصوص روزهای تعطیل می‌تواند گردشگران زیادی را به منطقه بکشاند ولی به دلیل عدم مدیریت و نظارت صحیح در منطقه نتوانسته به آن صورت پذیرای گردشگران شود. گردشگری یکی از صنایع کلیدی در هر جامعه است که می‌تواند توجه برنامه‌ریزان را جلب کند، زیرا این صنعت بر بسیاری از بخش‌های جامعه از جمله بخش‌های اقتصادی فرهنگی و زیست محیطی تأثیر می‌گذارد.

از طرف دیگر حجم زیاد مسافرت‌ها در سال‌های اخیر موجب شده است گردشگری یکی از بزرگترین صنایع در دنیا معرفی شود به طوری که درآمد جهانگردی و گردشگری به همراه حمل و نقل مسافران در حدود 12 درصد کل صادرات دنیا را تشکیل می‌دهد (کازمی، 1386). با توجه به اهمیت فزاینده گردشگری در دنیای امروز و رقابتی شدن بازارگردشگری در سرتاسر جهان مقاصد گردشگری رقابت فزاینده‌ای با یکدیگر برای جذب گردشگران دارند. از این لحاظ بدلیل درآمد کمتر در منطقه و همچنین عدم بازار در منطقه می‌تواند برای ساکنان درآمدزا بوده و بازارهای کوچکی را در منطقه به راه بیندازد. در این منطقه با داشتن امکان کوهنوردی، آب و هوای واقعاً بکر و عالی می‌تواند گردشگران زیادی را به طرف خود بکشاند. از این رو با گسترش صنعت گردشگری موجب افزایش درآمد، افزایش اشتغال، کاهش مهاجرت، ایجاد اعتماد به نفس در ساکنان به خصوص جوانان که می‌تواند در این منطقه درآمد ایجاد کنند.

مروری بر پیشینه تحقیق

تقوایی (1390) در تحقیقی تحت عنوان مکان یابی دهکده‌های گردشگری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی و مدل سوات در دریاچه کافتز از طریق تلفیق 23 لایه اطلاعاتی از نقشه‌های با مقیاس 1:25000 سازمان نقشه برداری کشور و نیز نقشه مقیاس 1:100000 سازمان زمین شناسی در محیط جی ای اس، بهترین مکان را در ارتفاعات جنوبی مشرف بر دریاچه تعیین نمودند.

کاظمیه و همکاران (1395) در تحقیق با موضوع اولویت‌بندی روستاهای دارای جاذبه گردشگری در استان آذربایجان شرقی با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی چند معیاره برای اولویت‌بندی نواحی روستایی از بعد گردشگری روستایی استفاده نمودند. این روش بر اساس مقایسه زوجی بنا نهاده شده و امکان بررسی گزینه‌های مختلف را مدیران و برنامه‌ریزان می‌دهد. نتایج نشان داد که روستاهای مورد مطالعه از لحاظ اولویت توسعه در سه سطح قرار دارند.

نوری و تقی‌زاده (1392) در تحقیق خود تحت عنوان اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری جهت سرمایه‌گذاری و توسعه منطقه‌ای در شمال غربی استان کرمانشاه با تکنیک تصمیم‌گیری چند معیاره تاپسیس به این نتیجه رسیدند که براساس اولویت‌بندی صورت گرفته، سراب روانسر با $318 i SL$ دارای نزدیکی نسبی بیشتری به وضعیت ایده‌آل می‌باشد، مناطق نمونه گردشگری شمشیر، قوری قلعه، نودشه، هجیج، ویس $0/4 - 0/$ (القرن با میزان $6 i SL 0/$) در سطح خوب، منطقه نمونه گردشگری بوزین مرخیل با $43 i SL$ در سطح متوسط، مناطق نمونه نوسود، سراب مامیشان، شروینه، سراب سفید برگ، ازگله بمو، بیدمیری، دالانی با میزان $i 0/ 0/$ در سطح ضعیف ارزیابی گردیده‌اند همچنین چشمه ریزه با میزان $0/ - 2/4$ بین $2 SL i$ در سطح بسیار ضعیف ارزیابی شده است.

در تحقیق نصرالهی و همکاران (1393) تحت عنوان رده بندی استانهای کشور بر حسب جاذبه‌های گردشگری در ابتدا با استفاده از تکنیک تاپسیس به ارزیابی و رده بندی 16 استان کشور ایران از نظر انواع جاذبه‌های گردشگری و برخی از شاخص‌های رشد اقتصادی پرداخته شود و سپس با استفاده از تحلیل رگرسیون چندمتغیره، رابطه‌ی بین جاذبه‌های گردشگری و شاخص‌های رشد اقتصادی بررسی گردد. نتایج تحقیق بیانگر آن است که استان‌های فارس، تهران و خراسان رضوی از نظر دارا بودن جاذبه‌های گردشگری، بالاترین رتبه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند و جاذبه‌های انسان ساخت بیشتر از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی، شاخص‌های رشد اقتصادی را تحت تأثیر قرار داده است.

نتایج تحقیق باباخانزاده و لطفی (1391) که به منظور بررسی اثرات مختلف اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی گردشگری بر روستای قوری قلعه و ساکنان آن در استان کرمانشاه انجام گرفت، نشان داد که از دیدگاه ساکنین گردشگری اثرات اقتصادی مثبتی چون ایجاد فرصت‌های شغلی، افزایش درآمد را به همراه داشته در عین حال باعث افزایش شدید قیمت زمین و سوداگری آن و

کاهش تولیدات کشاورزی شده است. از لحاظ اجتماعی اثرات مثبت بسیار زیادی چون کاهش مهاجرت، شهرت روستا، بالا رفتن سطح آگاهی‌های مردم و بهبود مسکن را به همراه داشته و نهایتاً از لحاظ زیست محیطی و کالبدی اثرات منفی چون آلودگی منابع آب، تخریب باغات و جنگل، تغییر کاربری اراضی، تغییر الگوی مسکن را به همراه داشته است.

تحقیق قنبری و همکاران (1394) در زمینه ارزیابی عوامل موثر بر توسعه کارآفرینی در گردشگری روستاهای بخش مرکزی شهرستان انار با استفاده از تکنیک SWOT نشان داد که عوامل مرتبط با نقاط قوت، توسعه کارآفرینی در گردشگری روستاهای مورد مطالعه بالاترین رتبه را داشته‌اند. همچنین، زیرمعیارهای "قرارگرفتن منطقه بر سر راه مواصلاتی کشور" در میان نقاط قوت، "فرهنگ ضعیف کارآفرینی در میان ساکنین منطقه" و "قصور و کوتاهی مسئولین دست اندرکار" در میان نقاط ضعف، "وجود راه‌های متنوع‌تری برای کسب درآمد" در میان فرصت‌ها و "تخریب آثار تاریخی" و "تغییر کاربری اراضی و چشم‌انداز روستا" در میان تهدیدها حائز بیشترین اهمیت شناخته شدند. و با توجه به نمره‌های حاصل از ماتریس عوامل داخلی و خارجی، راهبرد اصلی استخراجی "حفظ و نگهداری" بوده است.

کانها و مارکوس¹ (2010) طی مقاله‌ای بر ضرورت تلفیق مفاهیم کارآفرینی و گردشگری روستایی برای ایجاد کارآفرینی گردشگری روستایی تأکید کرده‌اند. این محققان پیشنهاد کردند که منابع محلی در جهت کارآفرینی در لا به لای گردشگری مورد استفاده قرار گیرد تا به ارائه محصولات نوآورانه‌ای مانند غذاها، نوشیدنی‌ها، مناظر طبیعی مانند این‌ها در مناطق عشایری منجر شود.

لیوشین² (2008) در مقاله‌ای تحت عنوان «وقفه‌های ساختاری، توسعه گردشگری در رشد اقتصادی، شواهدی از تایوان» به بررسی نقش صنعت گردشگری در اقتصاد کشور تایوان پرداخته‌اند. این مقاله به بررسی رابطه علی بین توسعه گردشگری، رشد اقتصادی و نرخ ارز واقعی در یک مدل چند متغیره پرداخته است. نتایج آزمون نشان می‌دهد، رابطه علی بین گردشگری و رشد اقتصادی یک رابطه دو طرفه در تایوان است. سیدالی و همکاران³ (2007) در تحقیقی عوامل موفقیت افراد در توسعه گردشگری روستایی را با استفاده از مصاحبه‌های کانونی با سه گروه از کشاورزان با سطوح موفقیت

¹ Kanand marks, 2010

² Leeshin, Chine, 2008

³ Sidali, 2007

مختلف (براساس روزهای کاری) مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های تحقیق ایشان بیانگر آن بود که مهارت‌های شخصی کارآفرین، کیفیت مهمان‌نوازی و توان جذب مزرعه در گروه کارآفرینان موفق در مقایسه با موارد دیگر در سطح بالاتری قرار گرفت.

مناطق مورد مطالعه

بر اساس نتایج سرشماری سال 1387، عشایر کوچنده شهرستان تبریز در فصل بیلاق دارای 407 خانوار با 1987 نفر جمعیت بوده است. شهرستان ورزقان نیز از قسمت جنوب غربی با شهرستان تبریز هم مرز است. بر اساس نتایج سرشماری سال 1387، این شهرستان دارای 982 خانوار عشایری با 4755 نفر جمعیت در فصل بیلاقی و 91 خانوار با جمعیت 464 نفر در فصل قشلاق می‌باشد. بطور کلی منطقه مورد مطالعه دارای 1389 خانوار عشایری با 6762 نفر جمعیت بوده که در فصل بیلاق حدود سه ماه در بیلاق‌های شمال و جنوب ورزقان و شمال تبریز زندگی می‌کنند. این عشایر از خانوارهای طایفه حاج علیلو از ایل ارسباران و طایفه‌های مستقل اینانلو و قاجار بالکانلو هستند.

مناطق مشخص شده برای بررسی

ارتفاعات شمال و غرب و جنوب شهرستان ورزقان و شمال تبریز، از مراتع حاصلخیز منطقه ارسباران می‌باشد که از قدیم الایام محل بیلاق طایفه حاج علیلو از ایل ارسباران بوده است. این مناطق به علت وجود جنگل‌های ارسباران و ارتفاع زیاد، در فصل تابستان دارای آب و هوای خنک می‌باشد و در تابستان می‌تواند برای گردشگری بسیار مناسب باشد.

بیلاق اسرافیل

این منطقه در مختصات 38/4/00 عرض شمالی و 46/39/49 طول شرقی واقع شده است و از نظر تقسیمات سیاسی جزو دهستان بکرآباد شهرستان ورزقان می‌باشد. منطقه مورد نظر بیلاق 40 خانوار از قشلاق ایری بوجاق از بخش لاریجان شهرستان خداآفرین است. این خانوارها از طایفه حاج علیلو و تیره گنجه لوی ایل ارسباران می‌باشند. در یورد مورد نظر 40 خانوار با 185 نفر جمعیت در فصل بیلاق، سه ماه از سال را زیر آلاچیق، چادر و کومه به دامداری مشغول هستند. کل دام موجود در این یورد حدود 4000 راس گوسفند و بره و 400 راس بز و بزغاله می‌باشد. شیر دامها در خرداد و تیر ماه به شیرپزها فروخته شده و در بقیه ماهها، شیر را به کره، پنیر و کشک تبدیل و مقداری از آنرا برای مصرف خانواده ذخیره نموده و مازاد آنرا در شهرها به فروش می‌رسانند.

ییلاق چیچکلو

این منطقه در مختصات 38/40/58 عرض شمالی و 46/31/39 طول شرقی واقع شده است و در تقسیمات کشوری جزو دهستان نیا شهرستان ورزقان می‌باشد. منطقه مذکور ییلاق 14 خانوار با جمعیت 75 نفر از عشایر قشلاق اوزبک از طایفه حاج علیلو و تیره مقدم ازبک توابع بخش لاریجان شهرستان خداآفرین است. حدود 1400 راس گوسفند و بره و 100 راس بز و بزغاله نگهداری می‌نمایند.

امکانات گردشگری ایجاد شده حدود ده سال قبل به علت عدم نگهداری از بین رفته است. این منطقه پتانسیل‌های گردشگری و درآمدزایی فراوانی برای عشایر داشته و می‌تواند در صورت تأمین تأسیسات با مشارکت عشایر موجبات اشتغالزایی و درآمد ساکنان را تأمین نماید.

ییلاق شاه بلاغی

این منطقه در مختصات جغرافیایی 38/27/40 عرض شمالی و 46/22/44 طول شرقی واقع شده و از نظر تقسیمات سیاسی جزو دهستان اسپیران از بخش مرکزی شهرستان تبریز می‌باشد. عشایر مستقر در این منطقه از ایل ارسباران، طایفه حج علیلو و تیره قره خانلو بوده و از قشلاق ساکن لوله دره از آیش احمد شهرستان کلبر هستند و حدود سه ماه از سال را در شاه بلاغی مستقرند. این یورد دارای 20 خانوار و حدود 100 نفر جمعیت بوده و تعداد 2400 راس گوسفند و بره و 200 راس بز و بزغاله را مالک می‌باشند. این منطقه نزدیک‌ترین منطقه ییلاقی به شهر تبریز بوده و دارای چمنزارهای طبیعی زیادی می‌باشد. این یورد در نزدیکی روستای شاه بلاغی علیا واقع است. در سال‌های گذشته اتحادیه تعاونیه‌های عشایری یک آلاچیق را برای پذیرایی از مهمانان خود در این منطقه مستقر کرده بود که با استقبال زیادی از طرف گردشگران مواجه شده بود.

ییلاق سبز علی یوردی

این منطقه در مختصات جغرافیایی 38/26/44 عرض شمالی و 46/19/32 طول شرقی واقع گردیده و از نظر تقسیمات سیاسی جزو دهستان اسپیران از بخش مرکزی شهرستان تبریز می‌باشد. در این یورد 8 خانواده عشایری از ایل ارسباران، طایفه حاج علیلو و تیره مقدم از قشلاق شاه بنده از توابع بخش لاریجان شهرستان خداآفرین 3 ماه از سال را سپری می‌نمایند. جمعیت این خانوارها 45 نفر و حدود

1600 راس گوسفند و بره و 200 راس بز و بزغاله نگهداری می‌نمایند. این یورد در یک منطقه کوهستانی واقع شده و به علت داشتن چشمه‌های متعدد، دارای جاذبه بالای گردشگری می‌باشد.

آدیش یوردی

این منطقه در مختصات جغرافیایی 38/26/13 عرض شمالی و 46/28/32 طول شرقی واقع گردیده و از لحاظ تقسیمات سیاسی جزو دهستان نیا از بخش مرکزی شهرستان ورزقان می‌باشد. خانوار عشایری مستقر در این یورد از ایل ارسباران، طایفه حاج علیلو و تیره یاغبتلو می‌باشند. جمعیت این یورد شامل 5 خانوار با 27 نفر جمعیت است و حدود 1000 راس گوسفند و بره و 100 راس بز و بزغاله پرورش می‌دهند.

این منطقه در نزدیکی روستای قره قیه و چسبیده به رودخانه نهند در کنار جاده تبریز - قره قیه - ورزقان واقع شده و دارای زمینهای زراعی و یونجه زار می‌باشد. خانوارهای عشایری این یورد از 15 تیرماه تا اواخر شهریور در منطقه مستقر می‌باشند و طبق نظر سنجی آماده پذیرایی و مشارکت در برنامه گردشگری هستند.

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق شناسایی نقاط مستعد گردشگری در مناطق عشایری بیلاقات شمال تبریز و ورزقان با کاربرد آنالیز تشخیصی می‌باشد که شامل اهداف اختصاصی زیر می‌باشد:

شناخت ویژگی‌های منطقه از لحاظ جغرافیایی، ارزیابی ویژگی‌های گردشگری منطقه، تحلیل مقایسه‌ای شرایط گردشگری منطقه با سایر مناطق گردشگری طبیعی استان (شاهد)، ارزیابی حالت ایده‌آل منطقه برای توسعه گردشگری، شناسایی نقاط مستعد گردشگری در منطقه، ارائه راهکار توسعه گردشگری در نقاط مشخص شده.

مواد و روش‌ها

در این تحقیق از پارادایم کمی و کیفی به صورت ترکیبی استفاده گردیده است. براین اساس نظریه‌های مربوط به عوامل مؤثر و ارائه راهکارهای توسعه گردشگری و همچنین توسعه گردشگری عشایری در موضوع توسعه گردشگری منطقه مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه آن چهارچوب نظری این تحقیق را تشکیل داده است. نوع تحقیق در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد و روش تحقیق

توصیفی - تحلیلی و روش اجرای آن پیمایشی می‌باشد. متغیرهای این تحقیق شامل دو نوع متغیر وابسته و مستقل می‌باشد. متغیر وابسته این مطالعه متغیر دو وجهی عضو بودن مناطق در دو گروه مناطق گردشگری پذیر (شاهد) و مناطق مطالعه است. متغیرهای مستقل در جدول 1 زیر آورده شده‌اند:

جدول 1) فهرست متغیرها و مقیاسهای آنها در تحقیق حاضر

متغیر	مقیاس	متغیر	مقیاس
مساحت منطقه	نسبی	نوع اقامت	فاصله‌ای
آب دسترس	شرب	فاصله از	مرکز استان
	شستشو		شهرستان
دسترسی به برق			خدمات درمانی
محل جمع‌آوری و دفن زباله			هتل
فضای اسکان شبانه			پاسگاه
مکان اسکان شبانه			رستوران
سرویس بهداشتی			فروشگاه
فضای اتراق			میزان پوشش گیاهی
پوشش تلفن همراه		متوسط دمای فصل گردشگری	
فضای پارکینگ		طول دوره فصل گردشگری	
آرامش منطقه		زیبایی مسیر	
ترکیب جاذبه‌های طبیعی		میزان بکر بودن منطقه	
مسیر دسترسی			

*مقیاس متغیرها جهت مناسب کردن داده‌ها برای تحلیل تشخیصی به صورت قراردادی از صفر تا 100 تعریف و بصورت مقیاس فاصله‌ای اندازه گیری شدند.

جمع آوری اطلاعات

برای بدست آوردن اطلاعات از روش‌های اسنادی، مشاهده منطقه، مصاحبه با عشایر و کارشناسان و همچنین یک نوع چک لیست، تهیه گردید. این چک لیست که بصورت پرسشنامه حاوی متغیرهای مورد نظر برای تحلیل بودند به صورت مشاهده توسط محقق از منطقه و همچنین از دیدگاه کارشناسان اداره کل امور عشایر و محیط زیست استان تنظیم و تکمیل و مقادیر بدست آمده وارد تحلیل گردید. این اطلاعات جهت بررسی از دو منطقه گردشگری دایر درحال حاضر، و منطقه مورد مطالعه جمع‌آوری گردید. هدف از اینکار مقایسه داده‌های مناطقی بود که در حال حاضر دارای گردشگر هستند با مناطق مورد مطالعه که از طرف اداره کل امور عشایر جهت مطالعه پیشنهاد گردیده بودند تا متغیرهایی که در دو منطقه از لحاظ گردشگری دارای اختلاف معنی داری هستند شناسایی گردد.

روش آماری جهت تجزیه تحلیل داده ها

با مطالعه روش‌های تحلیل در تحقیقات مشابه وجود نقاط ضعف تک بعدی بودن و تکیه کامل بر دیدگاههای کارشناسان و همچنین انتخاب مناطق از روی نقشه بدون در نظر گرفتن متغیرهای دیگر دخیل، محقق را بر آن داشت تا از روش آنالیز تشخیصی برای تحلیل در این تحقیق استفاده نماید:

تحلیل تشخیصی از جمله روش‌های تفکیکی است که تلاش می‌کند تا با بهره‌گیری از برخی متغیرهای مستقل افراد گروه‌ها را که دارای مقادیر اسمی یا ترتیبی هستند به بهترین وجه از هم تفکیک کرده و متغیرهایی که بطور مناسب گروه‌ها را از هم جدا می‌کنند مشخص کند. در واقع آنالیز تشخیصی اعضای جامعه مورد تحقیق را در قابل گروه‌های مجزا از هم طبقه بندی و تفکیک می‌کند؛ علاوه بر این تابع تشخیص معادله‌ای است که با داشتن مشخصات هر فرد از جامعه، می‌توان با قرار دادن این مشخصات در معادله پیش بینی کرد که وی به کدام گروه تعلق دارد. در واقع روشی است برای ترکیب کردن متغیرهای مستقل برای ایجاد یک متغیر جدید که با استفاده از متغیرها برای آن مقدار بدست می‌آید. به عبارت دیگر این روش ترکیب دو یا چند متغیر مستقل را که به بهترین وجه تفاوت بین دو یا چند گروه را تبیین می‌کنند نشان می‌دهد. این موضوع از طریق حداکثر کردن واریانس بین گروه‌ها بر مبنای یک قاعده‌ی تصمیم آماری انجام می‌شود. ترکیب خطی برای تحلیل تشخیصی بر مبنای معادله‌ی زیر انجام می‌شود:

$$Z = W_1X_1 + W_2X_2 + \dots + W_nX_n$$

در این معادله Z میزان تشخیص (تفاوت)، W وزن تشخیص و X متغیرهای مستقل هستند. زمانی که فرضیه‌ای داشته باشیم مبنی بر اینکه میانگین‌های گروه‌های دو یا چندگانه با هم برابر هستند، برای آزمون این فرضیه می‌توان از تحلیل تشخیصی استفاده نمود. برای این کار تکنیک تحلیل تشخیصی هر متغیر مستقل را در وزن خود ضرب کرده و آن‌ها را با هم جمع می‌کند، نتیجه‌ی بدست آمده در واقع یک تفاوت (تشخیص) ترکیبی برای هریک از افراد لحاظ شده در تجزیه و تحلیل می‌باشد. در این تحلیل جهت آزمون کارایی تابع تشخیص از آزمون لاندا ویلکس¹ استفاده می‌کنند (منصورفر، 1388).

در این تحقیق از شیوه گام به گام آنالیز بهره گرفته شده است که در این صورت بر حسب مقدار F و لاندا، در تابع نهایی متغیرهایی می‌مانند که معنی دار هستند و برای ایجاد تابع مورد استفاده قرار می‌گیرند.

نتایج

براساس مشاهدات به عمل آمده از منطقه و مصاحبه با کارشناسان اداره کل امور عشایر و اداره کل محیط زیست استان و همچنین مردم محلی و استفاده از جی پی اس، دو چک لیست زیر در رابطه با شرایط متغیرهای مورد مطالعه در منطقه به دست آمد. یک از چک لیستها در رابطه با مشخصات مناطقی است که در حال حاضر به عنوان مناطق گردشگری طبیعی شناخته شده هستند و گردشگران زیادی را در طول سال پذیرا می‌باشند. چک لیست دوم مربوط به ویژگی‌های مناطقی است که از طرف اداره کل امور عشایر به عنوان مناطق هدف گردشگری معرفی گردیده‌اند که هنوز پذیرای گردشگر نمی‌باشند. منطقه چیچکلی با توجه به شناخته بودن و پذیرش گردشگر در حال حاضر از تحلیل برای تعریف کردن تابع تشخیص خارج می‌گردد.

تحلیل استنباطی داده‌ها با استفاده از آنالیز تشخیصی

جدول 2 مقدار ویژه و جدول 3 مقدار لاندا ویلکز را که بیانگر معنی داری معادله متمایز کننده می‌باشد، نشان می‌دهد. چنانچه از این جداول بر می‌آید، معادله تشکیل شده برای تمایز دو گروه داری

¹ Wilks Lambda

کای اسکور 23/079 می‌باشد که با درجه آزادی 8 در سطح بالایی معنی دار است. این آماره بر معنی داری و قدرت جدا کنندگی خوب تابع تشخیص دلالت دارد. عدد 1 در ستون تعداد معادله، حاکی از تنها تابع تشخیصی است که با دو سطح از متغیر ملاک بدست آمده است و درجه آزادی تعداد متغیرهای موجود در تابع تشخیصی را نشان می‌دهد. مقدار ویژه، نسبت مجذورات بین گروهی به کل مجذورات درون گروهی را نشان می‌دهد و همبستگی کانونی میزان همبستگی بین نمرات تشخیص و سطوح گروهبندی وابسته است.

جدول 2) مقدار ویژه نسبت مجذورات بین گروهی به کل مجذورات درون گروهی

تابع	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی	همبستگی کانونی
1	319/426	100	100	0/998

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول 3) لاندای ویلکز

آزمون تابع	لاندای ویلکز	کای اسکور	df	Sig.
1	0/003	23/079	8	0/003

منبع: یافته‌های تحقیق

ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده معادله متمایزکننده کانونی یا متعارف در جدول 4 و 5 ارائه شده است. ضرایب استاندارد شده بیانگر اهمیت نسبی هر یک از متغیرها در تمایز بین گروه‌های مورد نظر در متغیر گروهبندی بوده و ضرایب استاندارد نشده، مقادیر ضرایب معادله تشخیص دو گروه مناطق گردشگری و غیرگردشگری می‌باشد.

جدول 4) ضرایب کانونی تشخیص استاندارد شده

متغیر	تابع
	1
آب شرب	-0/476
آب شستشو	1/596
مسیر دسترسی	2/372
شتهار منطقه	0/255
اطلاع رسانی	6/119
خدمات گردشگری	0/735
نقشه مسیر	0/413
اطلاعات مردم	-5/681

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول 5) ضرایب کانونی تشخیص استاندارد شده

متغیر	تابع
	1
آب شرب	-0/037
آب شستشو	0/083
مسیر دسترسی	0/228
شتهار منطقه	0/02
اطلاع رسانی	0/517
خدمات گردشگری	0/058
نقشه مسیر	0/029
اطلاعات مردم	-0/476
مقدار ثابت	-21/689

منبع: یافته‌های تحقیق

همانگونه در جدول مشاهده می‌گردد، میزان اطلاع‌رسانی به مردم از منطقه، بیشترین اهمیت را در گرایش مردم به سفر به آن منطقه در بر می‌گیرد. با توجه به جدول (6) معادله رگرسیونی متمایز کننده دو منطقه گردشگری و غیر گردشگری به صورت زیر می‌باشد:

$$Y = 0/083 X_7 - 0/037 X_8 + 0/228 X_5 + 0/02 X_2 + 0/517 X_1 + 0/058 X_4 + 0/029 X_6 - 0/476 X_3 - 21/69$$

جدول 6 ماتریس ساختاری، یک جدول از همبستگیهای درون گروهی ترکیبی بین متغیرهای جدا شده و توابع می‌باشد.

جدول 6) ماتریس ساختاری

متغیر	تابع
	1
اطلاع رسانی	0/209
اشتهار منطقه	0/188
اطلاعات مردم	0/185
خدمات گردشگری	0/175
مسیر دسترسی	0/162
نقشه مسیر	0/148
آب برای شستشو	0/086
آب برای شرب	0/022

منبع: یافته‌های تحقیق

در این جدول تنها متغیرهای وارد شده به معادله آورده شده و متغیرهای وارد نشده حذف گردیده اند. عدم دخالت این متغیرها نشان می‌دهند که با وجود اهمیت بسیاری از این متغیرها بسیاری از گردشگران موقع تصمیم برای انتخاب یک منطقه یا برخی از این متغیرها را در نظر نمی‌گیرند (از جمله

فاصله و هتل و... یا این متغیرها در مناطق گردشگری و مناطق مورد مطالعه تفاوت معنی داری ندارند (مانند آرامش و بکر بودن و زیبایی...).

بر اساس جدول (6) معادله تابع تشخیص برای متغیرهای شناخته شده وارد شده به معادله به صورت زیر می‌باشد:

$$Z = 0/209 X_1 + 0/188 X_2 + 0/185 X_3 + 0/175 X_4 + 0/162 X_5 + 0/148 X_6 + 0/086 X_7 - 0/022 X_8$$

X1	میزان اطلاع رسانی
X2	اشتهار منطقه
X3	اطلاعات مردم از منطقه
X4	وجود خدمات گردشگری
X5	کیفیت مسیر دسترسی
X6	وجود نقشه مسیر
X7	دسترسی به آب برای شستشو
X8	دسترسی به آب شرب

های مثبت و منفی را در مقادیر بالا و X_i به عددی مابین 0 تا 100، Z جهت تبدیل میزان پایین به ترتیب بصورت مثبت و منفی در معادله قرار می‌دهیم:

$$X_D = 100:$$

$$Z = 20/9 + 18/8 + 18/5 + 17/5 + 16/2 + 14/8 + 8/6 = 115/3$$

$$X_D = 0:$$

$$Z = -2/2$$

با قرار دادن مقادیر در معادله $X_D = \lambda Z + \mu$ دو معادله دو مجهولی زیر بدست می‌آید:

$$100 = 115/3 \lambda + \mu$$

$$0 = -2/2 \lambda + \mu$$

از حل این دو معادله دو مجهولی، $\lambda = 0.88$ و $\mu = 1.93$ به دست می‌آید؛ بنابراین تابع تشخیص نهایی به صورت زیر به دست می‌آید:

$$X_D = 0/18 X_1 + 0/165 X_2 + 0/162 X_3 + 0/154 X_4 + 0/14 X_5 + 0/13 X_6 + 0/075 X_7 - 0/02 X_8 + 1/93$$

حال با جایگزینی مقادیر متغیرها در این تابع مقدار را برای ده منطقه بدست می‌آوریم. این مقادیر در جدول (7) آورده شده است:

جدول (7) اندازه تابع تشخیص برای مناطق مورد مطالعه

X_D	منطقه مطالعه	X_D	منطقه شاهد
13/05	بیلاق اسرافیل	73/95	قلعه درسی
10/45	بیلاق آدیش قره قیه	81/28	آینالو
10/58	بیلاق شاه بلاغی	91/42	مکیددی
6/29	سبزعلی یوردی	69/12	حاشیه ارس (کیامکی)
		89/32	جزیره اسلامی
		88/68	تالاب قوریگل
53/414			X_D^-

منبع: یافته‌های تحقیق

مقدار 53/414 شاخص تشخیص و تمایز مناطق مختلف به عنوان مناطق گردشگری و نامناسب برای گردشگری می‌باشد به این مفهوم که اگر برای هر منطقه طبیعی در استان و احتمالاً سایر استانها مقادیر 8 مغیر مشخص باشد، می‌توان با قرار دادن آنها در فرمول میزان شاخص تشخیص را بدست آورد. اگر این عدد بالای این مقدار باشد، منطقه می‌تواند بعنوان منطقه گردشگری استفاده شود و اگر پایینتر از این مقدار باشد منطقه شرایط گردشگری ندارد و برای تبدیل به منطقه گردشگری لازم است این متغیرها تقویت گردند.

با قرار دادن داده‌ها در فرمول زیر نتیجه بصورت جدول 9-4 بدست می‌آید:

$$X_D = 0/18 X_1 + 0/165 X_2 + 0/162 X_3 + 0/154 X_4 + 0/14 X_5 + 0/13 X_6 + 0/075 X_7 - 0/02 X_8 + 1/93$$

جدول 8) اولویت‌بندی مناطق بر اساس پتانسیل‌های گردشگری بدست آمده در نتیجه تحقیق

اولویت منطقه	نام بیلاق	XD
1	چیچکلی	$53/414 < 76/2$
2	بیلاق شاه بلاغی	$53/414 < 64/13$
3	سبزه‌علی یوردی	$53/414 < 58/3$
4	بیلاق اسرافیل	$53/414 < 56/28$
5	بیلاق آدیش قره قیه	$53/414 > 52/98$

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به نتایج بدست آمده در جدول، به غیر از بیلاق آدیش قره قیه بقیه مناطق می‌توانند

پیشنادهای علمی

- بر اساس اولویت‌بندی اندازه ضرایب استاندارد شده میزان اهمیت متغیرها پیشنهاد می‌گردد که:
- وجود مناطق گردشگری بکر طبیعی در نزدیکی مرکز استان جهت استفاده مردم مزیت بزرگی محسوب شده و لازم است جهت بهره برداری، اطلاع رسانی گردد. این اطلاع رسانی می‌تواند از طریق شبکه‌های اجتماعی با ایجاد کانال ویژه گردشگری عشایر در شبکه‌هایی مانند تلگرام و اینستاگرام از طرف اداره کل و انتشار تصاویر و توضیحات، این مناطق را برای مردم معرفی نمایند. همچنین ساخت برنامه‌های کوتاه تلویزیونی و تیزرهای اطلاع رسانی و گزارشهای خبری تلویزیونی و رادیویی پیشنهاد می‌گردد.

- تامین آب و تسهیل دسترسی به آن در مناطق در اولویت بعدی قرار دارد. اداره کل می‌تواند با لوله کشی از منابع موجود در منطقه به سمت نقاط استفاده و همچنین قرار دادن تانکرهای آب در نقاط مورد نظر، این ضرورت را تأمین نماید.
- ایجاد زیرساختهای دسترسی به مناطق ضروری می‌باشد. با توجه به نامناسب بودن مسیرهای این مناطق لازم است اداره کل جهت تقویت و بهبود راههای این مناطق اقدام نماید. حداقل کیفیت در نظر گرفته شده در این تحقیق جاده خاکی صاف می‌باشد. بی شک با افزایش کیفیت با جاده شوسه و آسفالت، احتمال مراجعه گردشگران بالاتر خواهد بود.
- لازم است اداره کل مقرهایی در ایام تعطیل در ابتدای مسیرهای دسترسی جهت ارائه راهنمایی و نقشه مسیر به گردشگران مستقر نماید. این مقرها می‌توانند در سه راهی فرودگاه تبریز، شهر مرند ابتدای جاده بناب، ورزقان جاده مس سونگون و قره قیه واقع گردند.

پیشنادهای کاربردی

جهت بهبود گردشگری و بهره برداری بهتر و بیشتر از مناطق بیلاقی برای مسافران در جهت گردشگری پیشنهاد می‌گردد:

- 1) ایجاد کمپهای اسکان در کنار محل بیلاقیها
- 2) دسترسی به آب در فاصله 50 متری
- 3) پوشش برق در فاصله 200 متری
- 4) ایجاد محل جمع آوری زباله در فاصله 100 متری
- 5) قرار دادن سرویس بهداشتی سیار در محوطه کمپ
- 6) استقرار حداقل سه آلاچیق در محوطه جهت اجاره
- 7) برقراری تولید صنایع دستی جهت فروش
- 8) تهیه غذا از جمله آش توسط اهالی در روزهای تعطیل
- 9) ایجاد محل فروش برای لبنیات

سپاسگزاری

بدین وسیله از حمایت‌های اداره کل امور عشایر استان آذربایجان شرقی در اجرای این تحقیق قدردانی به عمل می‌آید.

منابع و مآخذ

- مدهوشی، ن. (1382). ارزیابی موانع توسعه صنعت گردشگری در استان لرستان، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، 28، صص 25-58.
- منجیری آ. (1387). اکوتوریسم پایدار. رشد آموزش جغرافیا، 82، صص 35-38.
- منصورفر (1388). روش‌های پیشرفته آماری همراه با برنامه‌های کامپیوتری. تهران، دانشگاه تهران، ص 459.
- نصراللهی، ز.، جهانبازی، ن. و طاهری، ط. (1393). رده بندی استانهای کشور بر حسب جاذبه‌های گردشگری. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، سال نهم، شماره 28 زمستان 1393، صص 17-37.
- نوری، غ. و تقی‌زاده، ز. (1392). اولویت‌بندی مناطق نمونه گردشگری جهت سرمایه‌گذاری و توسعه منطقه‌ای در شمال غربی استان کرمانشاه. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، سال هشتم شماره 22، صص 11-37.
- افتخاری ر. (1389). نقش گردشگری در توسعه روستایی. نقد و تحلیل چهار چوبهای نظریه‌ای. دوره 6، شماره 2، صص 5-6.
- باباخانزاده، ا. و ص. لطفی (1391). ارزیابی اثرات گردشگری بر روستای قوری قلعه. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره 6، شماره 20، زمستان 1391، صص 81-116.
- تقوایی، م. (1390). مکان یابی دهکده‌های گردشگری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی و مدل SWOT نمونه مورد: ساحل دریاچه کافتز. مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال 22، شماره پیاپی 42، شماره 2، تابستان 1390.
- تقوی، ا. و ق. پورسلیمانی (1388). عوامل مؤثر بر رشد صنعت گردشگری ایران. پژوهشنامه اقتصادی، 34، صص 157-172.

- سقای م. و س. د. علیزاده، (1392). امکان‌سنجی محصول گردشگری عشایری در شهرستان پاوه. فصلنامه فضای جغرافیایی، دوره 13، شماره 41، صص 20-1.
- شجاعی، ن. (1386). بررسی سیاست‌های دولت در صنعت گردشگری و ارائه الگوی توسعه پایدار صنعت گردشگری کشور. دانش مدیریت، 78، صص 63-90.
- قادری ا. (1382). نقش گردشگری عشایری در توسعه عشایری پایدار، پایان نامه (منتشر نشده) دکترای تربیت مدرس، صص 126.
- قدیری م.، م. استعلاجی و ع. پازکی (1389). گردشگری پایدار عشایری و عشایری، انتشارات دانشگاه تهران.
- قنبری، س.؛ م. ح. دهقان، و ح. میرکی اناری (1394). ارزیابی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در گردشگری روستایی. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره 10، شماره 32، زمستان 1394، صص 20-1.
- کاظمی م. (1386). مدیریت گردشگری، چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت.
- کاظمیه ف.؛ ح. صدیقی و م. چیدری (1395). اولویت بندی روستاهای دارای جاذبه گردشگری در استان آذربایجانشرقی با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی. فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی. دوره 3، شماره 1، بهار 1395، صص 3-3.

Parhad, K., De-gang, Y. & Xiao-Lie, Z. (2005). Study of rural tourism in Turpan, China. Chinese Geographical Science, 15(4), 377-382.

Cunha, Conceicao and Marques, Lenia, (2010). Literary Rural Tourism: Entrepreneurship and Best Practices, forth International Tourism Congress, 24-25 November 2010, Peniche, Portugal.

Lee and Chine. (2008). Tourism development in economic growth, evidence from Taiwan. urnal of policy Modeling, 25.

Sidali, Katia L., Schulze, Holger and Spiller, Achim. (2007). Success Factors in the Development of Farm Vacation Tourism, The 105th EAAE

Seminar 'International Marketing and International Trade of Quality Food Products', Bologna, Italy, March 8-10.

Identifying vulnerable areas for tourism in summer places of Nomad areas in north of Tabriz and Varzeghan counties, using Discriminant analysis

Javad Mahmoodi Karamjavan¹ Omid Rafieyian²

Abstract

The aim of this study is to identify the potential of tourism in Nomad areas that According to weaknesses of usual methods, the Discriminant analysis approach was used for this purpose. To obtain information, used documentary methods, district view, interviews with tribes and experts, and a type of checklist. This checklist, which was the questionnaire containing the variables, observed by the researcher from the region and from view point of Nomads and Environmental Affairs of the province, completed and the values obtained were entered into the analysis The dependent variable of this study is the planar variable of regions, in both tourist attraction areas and areas with tourism potential have been diagnosed. This method shows combines two or more independent variables that best explain the difference between two or more groups. As

-
- 1- Department of Agricultural management, Extension and education, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran (Corresponding Author).
Karamjavan@iaut.ac.ir
 - 2- Department of Environmental engineering, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

result, the 53.414 for detection indicator (between 0 to 100) was estimated tourist areas and areas with potential for tourism that is obtained from 8 variables of The notification, Reputation, awareness of people from regional, tourism service availability, quality of access reads, the route map existence, access to water for washing and access to drinking water. Based on these criteria, four of the five target area has the potential for tourism.

Keywords: detection indicator, Discriminant analysis, Nomads, Tourism